

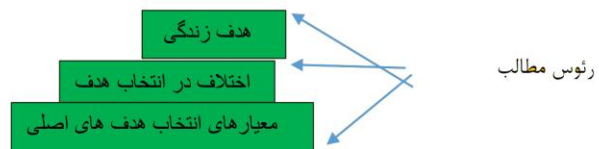
درس اول	باسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی مستقر در استان سمنان محتوای تولیدی گروه دین و زندگی استان البرز	محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی (۱) پایه دهم (کلیه رشته ها) سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ طراح: سکینه جمشید پور
---------	--	--

عنوان / موضوع : هدف زندگی (تقرب به خدا)

اهداف یادگیری : آشنایی با هدف آفرینش انسان مبتنی بر انسان شناسی و خداشناسی و توانایی تبیین آن

اهداف رفتاری: از دانش آموز انتظار می رود در پایان این درس بتواند:

- ۱- دانش آموز بداند شناخت هدف زندگی یکی از اساس ترین نیازهای انسان است
- ۲- دانش آموز بداند جهان خلقت و از جمله انسان براساس صفت حکمت خداوند هدفمند آفریده شده است .
- ۳- دانش آموز بداند میان هدف انسان و چگونگی وصول به آنها با سایر موجودات به سبب ویژگی های متفاوت انسان تفاوت اساسی وجود دارد
- ۴- دانش آموز بداند منشا اختلاف در تعیین اهداف میان انسانها ، تفاوت در نگرش های ((بینش ها یا اندیشه های)) انسانهاست
- ۵- دانش آموز بداند با توجه به ویژگی های انسان برترین هدف و هدف نهایی انسان خدا و زندگی او می باشد .
- ۶- دانش آموز بداند انتخاب خدا به عنوان هدف برتر تحول عظیمی در مفاهیم کلیدی زندگی انسان به همراه دارد .
- ۷- دانش آموز بداند انتخاب خدا به عنوان هدف برتر زندگی یا اصل انتخاب اهداف جامع هماهنگ است .
- ۸- دانش آموزان فعالیتها و سئوالات مربوط به درس را پاسخ می دهند
- ۹- دانش آموزان بتوانند نتیجه کلی درس را بیان کنند

چکیده :

- این درس به هدفمند بودن جهان خلقت یعنی جهان آفرینش پی هدف و عبث نیست
- آنچه که در آسمانها و زمین وجود دارد با هدف آفریده شده است .
- این درس به هدفمند بودن خلقت انسانها ، یعنی تمام انسانها نیز دارای هدف هستند .
- هدفها ، انسانها با سایر موجودات مثل گیاهان و جانوران تفاوتی زیادی دارد : انتخاب آگاهانه هدفهای زندگی ، دارای استعداد های فراوان و بیشمار مادی و معنوی و اینکه اهداف انسانها پایان ناپذیر هستند .
- معیارهای انتخاب هدفهای انسان باید در جهت میل بی نهایت طلب انسان و استعداد های متنوع او قرار گیرد در نتیجه باید پایان ناپذیر باشد

■ هر انسان دارای ویژگی

(۱) بی نهایت طلبی

(۲) متنوع بودن استعدادها

است پس فقط باید خدا و نزدیکی به او را به عنوان هدف اصلی در زندگی خود قرار دهد این چنین افرادی در زندگی بسیار زیرک و باهوش هستند

توضیح درس:

● از نظر قرآن کریم آسمانها و زمین (کل جهان) به حق آفریده شده است حق == هدف دار هستند چون خالق این جهان آفرینش حکیم و دانا است یعنی کار بیهوده و بی هدف انجام نمی دهد.

● سه تفاوت عمده میان هدف انسان و سایر مخلوقات:

۱- هدفهای ما انسانها آگاهانه و گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی است.

تعریف آگاهانه: یعنی خودش باید هدف را شناخته و آن را انتخاب کند و به سوی آن حرکت کند.

۲- استعدادهای حیوانات و گیاهان محدود و مادی است اما استعدادهای انسانها مادی و معنوی است

۳- اهداف حیوانات و گیاهان پایان پذیر و تمام شدنی هستند ولی اهداف ما انسانها پایان ناپذیر و تمام نشدنی هستند.

۴- منشأ اختلاف در انتخاب هدفها ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان دارد.

● معیارهای انتخاب اهداف اصلی:

پایان ناپذیر است. زیرا همیشگی اند و جاودانه هستند و به تمام استعدادهای مادی و معنوی انسانها را پاسخگو هستند

مانع رسیدن به اهداف فرعی هدفهای دنیوی نمی شوند.

● معیارهای انتخاب اهداف فرعی:

پایان پذیر نیستند. زیرا آنها تمام شدنی می باشند و اگر به عنوان هدفهای اصلی قرار بگیرند مانع رسیدن به اهداف پایان ناپذیر

(هدفهای اخروی) خواهند شد.

● والاترین و کامل ترین هدف زندگی به دو ویژگی انسان باید پاسخگو باشد:

۱- متنوع بودن استعدادها

۲- بی نهایت طلبی .

● برترین و کامل ترین هدف انسان: نزدیکی و تقرب به خدای متعال است.

● دلیل انتخاب خدای بزرگ و عظیم به عنوان هدف اصلی:

زیرا :

۱- او سرچشمه و خالق تمام خوبی ها و زیبایی هاست

۲- او خود نامحدود است و کمالات و خوبی هایش حد و اندازه ندارد .

۳- هر کمال و خوبی از او سرچشمه می گیرد و در جهان گسترده میشود

● نزدیکی و تقرب به خداوند : تقرب و نزدیکی مکانی و ظاهری نیست بلکه یک نزدیکی حقیقی است و دوری از خدا نیز بدترین نوع دوری است . زیرا خداوند خود سرچشمه ی خوبی ها و نیکی هاست و همه ی انسانها به میزان کسب خوبی ها و زیبایی ها به خدای خویش نزدیکتر می شوند .

● هدف اصلی افراد زیرک و باهوش : افراد زیرک مومنان هستند زیرا با انتخاب خداوند به عنوان هدف نهایی خود هم از بهره های مادی زندگی استفاده می کنند و تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خداوند انجام می دهند و جان و دل خود را به خداوند نزدیک تر می کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می سازند .

● اهداف اصلی و فرعی : هر دو برای زندگی انسان ضروری و لازم است . اما انسان نباید هدفهای فرعی را به جای هدفهای اصلی زندگی خود قرار دهد و آن قدر به هدفهای فرعی علاقمند گردد که او را از هدف اصلی زندگیش و به خصوص (رسیدن به کمالات) دور سازد .

● تلاش و کوشش برای رسیدن به نعمتها

۱- تا حدودی بد نیست بلکه ضروری و در خیلی از مواقع خوب است.

۲- نباید برای رسیدن به آن ها مرتکب انواع گناهان شویم.

۳- آن قدر سرگرم هدفهای دنیوی نباشیم که از هدفهای اخروی بازمانیم (غافل شویم)

تصاویر:

راه سبز در تصویر بیان گر هدف اصلی زندگی انسان یعنی تقرب به خداست ولی راه های دیگر به معنای سرگردان شدن در انتخاب اهداف است لذا به دوری از خدا و گمراهی می انجامد .

توجه بیش از حد به یک استعداد در زندگی و غفلت از سایر استعدادهای درونی، حالت کاریکاتوری پیدا می کند که خنده دار می شود.

آیات:

■ و مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبَيْنَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ. (بخان/ ۳۸ و ۳۹)

پیام آیه: این آیه بازیجه آفریده شدن آسمانها و زمین و تمامی موجودات را رد و آفرینش آنها را به حق معرفی می کند

■ مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. (نساء/ ۱۳۴)

پیام آیه: در این آیه به برترین و کامل ترین هدف اصلی انسان (نزدیکی و تقرب به خداوند) اشاره شده و اطاعت و بندگی او رضایت و خشنودی خداوند سعادت انسان را تضمین می کند.

■ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. (انعام/ ۱۶۲)

پیام آیه: همه ی انسانها در زندگی باید برنامه ریزی داشته باشند که دچار غفلت و سر درگمی نشوند و در زندگی باید از دستورات خدا و دستورات پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) و اهل بیت ایشان (علیهم السلام) پیروی نمایند جلب رضایت خدا در همه کارها باید به عنوان هدف اصلی باشد.

اشعار:

■ چون که صد آمد نود هم پیش ماست .

این شعر با هدف برتر و والای زندگی ما ارتباط دارد یعنی هر چه هدف برتر را به عنوان هدف اصلی انتخاب نماییم هدفهای بیشتری را تحت پوشش قرار می دهیم لذا شایسته است که نزدیکی به خدا را هدف اصلی زندگی خود قرار دهیم تا به تمام هدفهای دنیایی و اخروی برسیم.

■ ای دوست، شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟ خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟

ای باغ تویی خوش تر یا گلشن و گل در تو؟ یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟

ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟ یا آن که به هر لحظه، صد عقل و نظر سازد؟

موضوع این ابیات: تنها سرچشمه خوبی ها و کمالات ((خداوند)) است.

فقط نزدیکی به خدا را در زندگی هدف اصلی خود قرار دهیم.

پاسخ سؤالات اندیشه و تحقیق:

۱- شعر «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟

پاسخ: این شعر با هدف جامع زندگی ارتباط دارد یعنی هر چه هدف جامع تر را به عنوان هدف اصلی انتخاب کنیم هدفهای بیشتری را تحت پوشش خود قرار می دهد لذا شایسته است که نزدیکی و تقرب به خدا را هدف اصلی زندگی خود قرار دهیم تا به تمام هدفهای دنیوی و اخروی برسیم.

۲- دلیل بیاورید:

الف) زیرک ترین افراد این جهان، مؤمنان هستند.

پاسخ: زیرا با انتخاب خداوند به عنوان هدف نهایی خود هم از بهره های مادی زندگی استفاده می کنند و هم از آنجایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می دهند جان و دل خود را به خداوند نزدیک تر می کنند و سرای آخرت خود را نیز آباد می سازند .

ب) کسی که هدف اصلی زندگی خود را ثروتمند شدن قرار دهد، دچار خُسران می شود.

پاسخ:

زیرا این هدف (۱) تنها پاسخگوی برخی از استعدادهای عادی انسانهاست

۲) کسی که این هدف را انتخاب می کند ، ممکن است به مقداری از آن برسد .

۳- اصل قراردادن این هدف در زندگی مانع رسیدن به هدف های اخروی میشود . شخصی می گوید: « لازمۀ تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود» با او موافقت یا خیر؟ چرا؟

پاسخ:

با کار او مخالف هستیم زیرا هدفهای فرعی برای زندگی ما ضروری هستند مهم این است هدف فرعی را به جای هدف اصلی خود قرار ندهیم و آن قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی === اصلی شوند و از رفتن به سوی کمالات باز دارند تلاش برای رسیدن به نعمت های دنیا نه تنها بد نیست بلکه ضروری و خوب است فقط باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت های دنیا مرتکب گناه نشویم و آن قدر سرگرم آنها نباشیم که از زیبایی های پایدار باز بمانیم .

۴- حکایت زیر را بخوانید و با توجه به آن به سؤال پاسخ دهید.

« مسافری در سفر خود به یک دو راهی رسید ،از پیرمردی که در آنجا نشسته بود پرسید :من از کدام یک از این دو راه باید بروم؟ پیرمرد گفت :قصدم داری به کجا بروی؟ مسافر جواب داد :نمی دانم == نمی دانم! پیرمردگفت :وقتی نمی دانی به کجا می خواهی بروی، تفاوتی نمی کند که کدام راه را انتخاب کنی؟» به نظر شما این حکایت، با کدام یک از بخش های درس در ارتباط است؟ چرا؟

این حکایت مربوط به بخش اول درس یعنی اهمیت === اهمیت ((توجه به هدف زندگی)) می باشد . اگر کسی به هدف اصلی خود که برای آن آفریده شده توجه نکند و به جای رسیدن به آن برای هر هدف دیگری تلاش کند هیچ کاری نکرده است .

سؤالات امتحانی:

الف) پیام آیات زیر را بنویسید :

۱- وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لِاعْبَيْنَ

۲- مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

ب : جاهای خالی رو با کلمات مناسب کامل کنید :

۳ - گیاهان به صورت و حیوانات به صورت به سوی هدف خود حرکت می کنند .

۴ - تفاوت انسان با دیگر موجودات این است که انسان خود باید هدف خلقت خود را و آن را کند .

ب) درستی یا نادرستی عبارات زیر را با (ص / غ) مشخص کنید:

- ۵- در میان موجودات این عالم فقط انسان است که با هدف خاصی آفریده شده است (.....)
- ۶- همه موجودات از جمله حیوانات و گیاهان هدف خلقت خودشان را می شناسند و آگاهانه آن را انتخاب می کنند. (.....)
- ۷- بزرگ ترین و با ارزش ترین هدف انسان رفاه و آسایش در دنیاست. (.....)
- ۸- جذب رضایت خداوند هدفی بزرگ است که به آسانی به دست می آید و تلاش زیادی را می طلبد. (.....)

ج) سوالات چهار گزینه ای:

۹- کدامیک از گزینه های زیر به حکمت حضور انسان در جهان آفرینش اشاره دارد؟

- الف) کسب مدارج علمی. ■
 - ب) تلاش و کوشش برای کسب رزق و روزی. ■
 - ج) آسایش و راحتی. ■
 - د) فرصتی برای رسیدن به هدف آفرینش. ■
- ۱۰- کدام مورد جزء مهمترین تفاوت انسان با دیگر موجودات از نظر ((هدفداربودن خلقت)) است.

- الف) باطل بودن دیگر موجودات. ■
- ب) شناخت و انتخاب هدف. ■
- ج) حکیمانه بودن هدف موجودات. ■
- د) حکیمانه بودن هدف انسان. ■

۱۱- کدام گزینه صحیح است؟

- الف) رتبه بندی اهداف براساس ارزش آن ها اولین و مهم ترین گام برای انتخاب اهداف است. ■
- ب) جابه جا کردن اهداف اصلی و فرعی بهترین روش برای رسیدن به کمال و آرامش است. ■
- ج) اهداف فرعی در زندگی انسان نقشی ندارند و بهتر است کنار گذاشته شوند. ■
- د) شهرت و مال و ثروت از اهداف اصلی آفرینش انسان هستند و تلاش برای آن ها انسان را به آرامش می رساند. ■

۱۲- چه عاملی می تواند روح پایان ناپذیر انسان را سیراب کند؟

- الف) دست یابی به بهترین و با ارزش ترین نعمت های مادی. ■
- ب) سیر و حرکت غریزی به سوی اهداف غیر اختیاری. ■
- ج) انتخاب خداوند به عنوان مقصد و هدف زندگی. ■
- د) رها کردن نعمت های دنیوی و تلاش برای آخرت. ■

۱۳- بهشت را به بها می دهند نه به بهانه با کدام عبارت زیر هماهنگ است؟

- الف) بهشت بیشتر نصیب ثروتمندان خواهد شد چون آنها می توانند پول خود را در راه خدا صرف کنند . ■
ب) همین که انسان خدا و رضایت او را به عنوان هدف زندگی اش انتخاب کرد دیگر به سعادت رسیده هرچند تلاشش اندک باشد . ■
ج) انسانی که خدا را مقصد و هدف خود کرده است باید همت و اراده محکمی برای رسیدن به آن داشته باشد . ■
د) بهشت را به کسانی خواهند داد که تمام عمر تلاش خود را برای دست یابی به نعمت های دنیوی صرف کرده اند . ■

ث) شماره جمله های ستون الف را در کنار گزینه مرتبط با آن در ستون ب بنویسید :

الف	ب
۱۴- اهداف محدود و پایان پذیر	الف: فرصت سیر و حرکت
۱۵. گام نهادن انسان در این دنیا	ب: اهداف بزرگ و جامع
۱۶. نوع اندیشه	پ: جهت حرکت همه مخلوقات
۱۷. چون که صد آمد نود هم پیش ماست	ت. حیوانات
۱۸. هدف حکیمانه	ث: اختلاف در انتخاب اهداف

ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

۱۹- منظور از حق بودن جهان آفرینش چیست؟

۲۰- نقش معیار و ملاک در انتخاب صحیح هدف چیست؟

۲۱- تنها رسیدن به سعادت دنیوی و اخروی چیست؟

۲۲- ویژگی های مهم هدف اصلی و برتر انسان کدام است؟ (دو مورد)

ه) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید :

۲۳- سه تفاوت اساسی بین دیگر موجودات در چگونگی رسیدن به هدف کدام است به اختصار توضیح دهید؟

۲۴- اهداف اصلی و فرعی چیست و کدام یک برای سعادت انسان ضروری است؟ توضیح دهید؟

۲۵- نزدیکی به قرب به خدا یعنی چه؟

۲۶. توضیح دهید که چگونه انسان های بزرگ با عبادت خدا در واقع با یک تیر چند نشان می زنند؟

ی) سؤالات تألیفی :

۱) چه چیزی ضامن خوشبختی انسان است و دستیابی به آن همت بزرگ و اراده محکم را می طلبد .

آن قدر از آن را که بخواهیم می دهیم ، سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکندگی در آن وارد شود .
(۳) مطابق فرمایش امام علی ((علیه السلام)) از اینکه انسان را به خود وانگذاشته اند ، چه تکلیفی را برعهده او نهاده است ؟ او نباید به کارهای لغو و بیهوده بپردازد .

معنای واژگان :

- ۱- **حکیم** : یکی از صفات خدای متعال است که به معنی هدفدار بودن خداست .
- ۲- **قرب به خدا**: یعنی نزدیکی به خدا که مکانی نیست بلکه یک نزدیکی حقیقی و واقعی است.
- ۳- **حق و باطل (آفرینش)**: در آفرینش خدای متعال ، حق بودن == هدفدار بودن جهان و باطل نبودن یعنی بی هدف نبودن جهان آفرینش است.

سؤالات واگرا :

- ✓ عامل قرب و نزدیکی انسان ها به خدا در آیه ۳۷ سوره سبأ چیست ؟
- ✓ در انتخاب هدف های زندگی شما چگونه عمل می کنید؟
- ✓ به نظر شما ، آیا انتخاب هدف های دنیوی در زندگی بد و ناخوشایند است؟
- ✓ اگر شما در زندگی در دوراهی انتخاب خدا و ثروت قرار بگیرید چگونه عمل می کنید؟

پاسخنامه سؤالات:

- ۱- جهان آفرینش بی هدف نیست و هر موجودی براساس یک برنامه حساب شده ای به سوی هدفی در حرکت است .
- ۲- عبادت و بندگی خدا هم نعمت و سعادت دنیوی و هم سعادت اخروی را به دنبال خود خواهد داشت .
- ۳- طبیعی / غریزی
- ۴- بشناسد / انتخاب
- ۵- نادرست
- ۶- نادرست
- ۷- نادرست
- ۸- درست
- ۹- گزینه د
- ۱۰- گزینه ب
- ۱۱- گزینه الف
- ۱۲- گزینه ج

۱۳ - گزینه ج

۱۴ - گزینه ت

۱۵ - گزینه الف

۱۶ - گزینه ث

۱۷ - گزینه ب

۱۸ - گزینه پ

۱۹ - یعنی جهان آفرینش بی هدف نیست

۲۰ - معیار و ملاک باعث انتخاب هدف های مطابق با میل بی نهایت و استعداد های متنوع انسان می شود

۲۱ - انتخاب خدا و بندگی او به عنوان هدف

۲۲ - ۱. همه استعداد های متنوع انسان را در برمی گیرد ۲. در جایی متوقف نمی شود

۲۳ - ۱. انسان ها هدف خود را می شناسد و آگاهانه آن را انتخاب می کنند اما دیگر موجودات براساس طبیعت و غریزه به سوی هدف حرکت می کند ۲. روحیه انسان بی نهایت طلب است و دریک جا متوقف نمیشود و همواره دنبال اهدافی است که پایان ناپذیرند ولی گیاهان و حیوانات اهداف کوتاه و محدود دارند و دریک جا متوقف میشوند ۳. انسان ها برخلاف حیوانات دارای استعدادهای مادی و معنوی نامحدودی هستند و همواره به دنبال اهدافی است که استعدادهای متنوع خود را به کمال برساند.

۲۴. برخی اهداف و اندیشه ها مربوط به ظاهر دنیای زودگذر و استعدادهای مادی انسان است که به آن اهداف فرعی گویند و اهدافی که مربوط به استعدادهای نامحدود و معنوی انسان است که به آن اهداف اصلی می گویند اهداف اصلی و فرعی هر دو لازمه زندگی انسان هستند اما نکته مهم این است که ما نباید اهداف فرعی را به جای اهداف اصلی قرار دهیم و دل بستن به اهداف نباید مانعی برای رسیدن به اهداف اصلی باشد

۲۵ - نزدیکی و قرب به خدا به معنای نزدیکی مکانی نیست نزدیکی به خدائزدیکی حقیقی است خداوند سرچشمه خوبی ها و زیبایی ها است و هر چه انسان خود بیشتر به خوبی ها و زیبایی ها بیاراید به خداوند نزدیک تر شده است

۲۶ - انسانی که خدا و رضایت او را به عنوان هدف برتر انتخاب کرده است در واقع با عبادت و بندگی او هم می تواند از نعمت های دنیوی استفاده کند و چون هدف او جلب رضایت الهی است پس در واقع آخرت خود را هم آباد کرده و این یعنی بایک تیر چند نشان را هدف گیری کرده است

ارجاعات :

۱- قرآن کریم.

۲- کتب درسی دین و زندگی دهم انسانی و مشترک ؛ چاپ ۱۳۹۹.

۳- چمران، (شهید)مصطفی ؛ بی تا، خدا بود و دیگر هیچ. انتشارات بنیاد شهید چمران.